

Kolokvium Les confraternités régulières du Moyen Âge à nos jours. Université Rennes, 18.–19. 11. 2021.

Ve dnech 18.–19. listopadu 2021 se v bretaňském Rennes uskutečnilo mezinárodní kolokvium „Les confraternités régulières du Moyen Âge à nos jours“, na němž odborníci z Francie, Velké Británie, Belgie, Německa a Česka diskutovali francouzsky a anglicky problematiku tzv. konfraternit. Předmětem zájmu účastníků byla specifická forma spirituální a církevně-politické integrace zejména laiků do mendikantských i mnišských řádů, tj. fenomén, který se vyskytuje od středověku až do dnešních časů. Skrze tzv. „litterae confraternitatis“ byly do spirituálně-ekonomického společenství konkrétních řádů inkorporovány i jiné mnišské a řeholní komunity, stejně tak se jeho součástí stávali právě i laici, ať už aristokraté a měšťané nebo další korporace (cechy apod.). Měli pak účast na tzv. duchovních dobrech z bohoslužeb a milosrdných skutků, konkrétně na spirituálních dobrech plynoucích ze mší, hodinek za zemřelé, modliteb, přímlov, postů a kajicnosti. Hlavními organizátorkami kolokvia byly Marie-Madeleine de Cevins z Université Rennes 2 a Caroline Galland z Université Paris Nanterre, které již řadu let patří k předním badatelkám k dějinám řeholního a mnišského života a v rámci různých projektů propojují odborníky z celé Evropy.

V úvodním bloku o formách onoho „bratrského pouta“ („Le lien confraternel: les mots pour le dire“) a aktuálním stavu bádání hovořili Sophie Delmas (Lyon), Robert Swanson (Birmingham), Pierre Moracchini (Paříž) a Marie-Madeleine de Cevins (Rennes). Následoval blok, který se věnoval tzv. konfraternitám a filiacím jako prostředku reformy („Un instrument de la réforme des réguliers“). Stéphane Lecouteux (Caen) analyzoval situaci v benediktinských opatstvích anglonormanského prostředí, zatímco Daniel-Odon Hurel (Paříž) prezentoval následný vývoj na příkladu francouzských benediktinů v raném novověku. Součástí bloku byly i dvě přednášky, které se dotýkaly střeoevropského a českého prostředí, konkrétně kazatelské mise italského františkána Jana Kapistrána. Christian-Frederik Felskau (Berlín) představil Kapistránovy „německé“ konfraternity jako formu šíření reformně orientované františkánské observance, přičemž velkou pozornost věnoval Slezsku. Petr Hlaváček (Praha) se zaměřil na Kapistránovu misi na Moravě a v Čechách (1451–1454), aby ukázal rozdíly ve strategiích ve smíšeném česko-německém a katolicko-utrakvistickém prostředí, k nimž se Kapistrán ve vztahu k aristokracii, měšťanům a jiným řeholím uchýloval. V třetím bloku byla diskutována situace v ženských řádových komunitách („La confraternité au féminin“). Nicolas Guyard (Montpellier) představil fungování benediktinského opatství v Rouen v 17. století, tamější formy konfraternit a jejich vliv na společné projevy benediktinské a jezuitské spirituality. Marie-Élisabeth Henneau (Lutych) sumarizovala své poznatky o filiacích francouzských anuciátek čili celestinek v raném novověku a jejich

provázanost zejména s františkány, kapucíny a jezuitu. Caroline Galland (Paříž) rozebrala institut filiací v prostředí klarisek 18.–20. století. Ve čtvrtém bloku byla věnována pozornost konfraternitám jako výrazu solidarity mezi řeholními komunitami a neřeholními církevními institucemi („Solidarités mutuelles entre communautés et gens d'Église“). Anne Massoni (Limoges) představila fungování konfraternit mezi kapitulami, jejich kanovníky a řeholníky ve Francii během 12.–15. století. Bertrand Marceau (Remeš) rozebral filiační listiny cisterciáků v 16.–18. století s důrazem na Burgundsko, Champagne a Flandry. Závěrečný blok se zabýval vývojem exkluzivní/inkluzivní úlohy institutu konfraternit v reflexi osobní spásy („Le salut pour tous?“). Daniel Pichot (Rennes) ukázal na provázanost mnišských komunit a laiků v prostředí západofrancouzských regionů v 11.–12. století, například v bretaňské diecézi Rennes, zejména na rozdílnost vnímání pojmů „fraternitas“ a „societas“. Régis Bertrand (Marseille) analyzoval vývoj „spirituálního bratrství“ v komunitách kartuziánské provincie v Provence v 17.–20. století. François-Xavier Carlotti (Lyon) se zabýval prostředím oratoriánů v 17.–18. století ve Francii, kteří tvořili zvláštní komunitu kněží a laiků.

Závěrečné shrnutí problematiky a výsledků kolokvia obstarali Catherine Vincent (Paříž) a Frédéric Meyer (Chambéry), přičemž na rok 2023 je plánováno vydání francouzsko-anglické kolektivní monografie.

Petr Hlaváček

Komenský v Naardenu. Nová stálá výstava *Mundus Comenii*

První expozice o díle Učitele národů, pohřbeného v roce 1670 ve valonské kapli jeho mecenášů, rodiny de Geerů, se datuje již do roku 1892. Tato výstava v Naardenu vznikla při příležitosti 300. narozenin Komenského, zatímco muzeum našlo sídlo o sto let později, rovněž v jubilejním roce, v bezprostředním sousedství zmíněného cihlového kostelíka ze 16. století. Mezitím, již ve 30. letech, byl kostelík za první Československé republiky opraven a vyzdoben díly předních českých umělců. Od té doby slouží jako Komenského mauzoleum, o které nyní pečuje český stát.

Zvýšený zájem o tuto pozoruhodnou osobnost světového věhlasu a s ním spojený rozmach komeniologie si vynutil počátkem tisíciletí úpravy stávajícího naardenského muzea, ale teprve v roce 2006 se v nově rekonstruovaném domě vedle místa posledního odpočinku Jana Amose představila nová expozice s názvem *Vivat Comenius. Posel vzdělanosti, lidskosti a tolerance*. Ve filmové mluvě řečeno byl jejím „producentem“ Bohuslav Wurm, o „scénář“ se postaral autor těchto řádků ve spolupráci s Muzeem J. A. Komenského

